

D Ů V O D O V Á Z P R Á V A

Obecná část

Obecné zhodnocení dopadů regulace

1. Důvod předložení a cíle

1.1 Název

Zákon o soudních znalcích, a o změně zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (zákon o soudních znalcích).

1.2 Definice problému

Návrh paragrafového znění zákona o soudních znalcích se předkládá v souladu s Plánem legislativních prací vlády a v souladu s usnesením Vlády České republiky ze dne 16. listopadu 2011, kterým byl vládou schválen návrh věcného záměru zákona.

Obecně

Současná právní úprava vzhledem k době svého přijetí a se zřetelem k tomu, že od nabytí účinnosti byla velmi zřídka novelizována, je nevyhovující současným podmínkám vyvstalým v důsledku vývoje společnosti a technologického rozvoje. Dosavadní právní úprava tak obsahuje instituty a názvosloví, které v dnešní době a praxi nelze použít, a pro nově vzniklé subjekty, společenské vztahy a postupy, které vznikly v důsledku vývoje od roku 1967, adekvátní řešení neobsahuje.

Konkrétní problémy

Jmenování znalců: Současné nastavení podmínek a procesu jmenování ponechává příliš široký prostor pro uvážení. Znalec, který splňuje podmínky stanovené zákonem, nemusí být do seznamu zapsán. Důvodem je absence konkrétních závazných kritérií pro posuzování znalostí, zkušeností a osobních vlastností znalců a taktéž diskreční uvážení orgánu, který znalce jmenuje. Zároveň se v případě nepřijetí znalci nedostane odůvodnění nepřijetí, neboť na jmenování neexistuje právní nárok a není tedy povinností daných orgánů takové odůvodnění poskytovat.

Seznam znalců: V současnosti existuje duplicita vedení seznamu znalců a tlumočnicků. Pro potřeby svého obvodu vedou seznamy příslušné krajské soudy a dále Ministerstvo spravedlnosti vede centrální seznam všech znalců a tlumočnicků. Mnohdy ovšem nastane situace, kdy příslušný krajský soud nemá ve svém obvodu znalce potřebného pro daný obor a je potřeba jej ustanovit z jiného kraje. Jedním z cílů nové zákonné úpravy je tedy vytvořit Registr znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů, který by v elektronické podobě vedlo Ministerstvo spravedlnosti a zajišťovalo by k němu dálkový přístup. Tak by všechny orgány veřejné moci, které znalce ustanovují, měly přehled o zapsaných znalcích. V neposlední řadě by vytvoření registru sloužilo veřejnosti pro výběr znalců.

Znalecké ústavy: Činnost znaleckých ústavů uvedených v prvním oddílu seznamu znaleckých ústavů je často v odborných kruzích diskutována a měla by být prostřednictvím tohoto zákona změněna. Výrazný nárůst počtu těchto právnických osob, které vznikly podle pravidel obchodní soutěže a byly založeny podle druhé části zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, totiž pro oblast kontroly znalecké činnosti přinesl nový problém. Velké množství znaleckých posudků nezpracovávají sami znalci, ale pouze osoby, které jsou ve vztahu k ústavu v zaměstnaneckém poměru. To ve svém důsledku znamená produkci mnoha znaleckých posudků s velmi rozdílnou odbornou úrovní. Nedostatek nástrojů kontroly zejména ve vztahu k výběru osob, které skutečně znalecké posudky zpracovávají, může ohrozit samotné pojetí znalecké činnosti a vést k devalvaci jejího základního přínosu. Tím je nestrannost, odbornost a osobní odpovědnost znalce za jeho činnost.¹

1.3 Popis existujícího právního stavu v dané oblasti

Podle platné právní úpravy se znalecká činnost řídí zákonem č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, který upravuje jmenování a odvolávání znalců a tlumočnicků, stanoví hlavní obecné zásady pro výkon znalecké a tlumočnické činnosti a pro odměňování znalců a tlumočnicků. Podrobnosti dále upravuje vyhláška č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů. Platná právní úprava se vztahuje jak na znaleckou činnost vykonávanou v řízení před soudy a dalšími státními orgány, popř. jinými orgány pověřenými výkonem státní správy, tak na znaleckou činnost prováděnou v souvislosti s právními úkony fyzických nebo právnických osob.

Právní úprava, založená zákonem č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, byla pro svou dobu progresivní tím, že vytvořila relativně dobré výchozí předpoklady pro zajištění znalecké a tlumočnické činnosti na potřebné odborné úrovni, především pokud jde o řízení před soudy a dalšími státními orgány. V oblasti znalecké a tlumočnické činnosti prováděné mimo soudní nebo správní řízení v souvislosti s právními úkony fyzických a právnických osob se však tato právní úprava nemohla zcela odpoutat od společenských a ekonomických podmínek doby svého vzniku, a i s ohledem na tyto podmínky je tato činnost upravena pouze odvozeně od výkonu funkce znalce a tlumočnicka v soudním a správním řízení.

a) jmenování znalců

Znalce jmenuje pro jednotlivé obory ministr spravedlnosti nebo předseda krajského soudu v rozsahu, v němž je ministrem spravedlnosti k tomu pověřen. Podrobnosti upravuje prováděcí vyhláška č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů. Ke jmenování znalcem dojde na základě výběru mezi osobami, které splňují podmínky pro jmenování. Dnes není na jmenování znalcem právní nárok a případné jmenování znalce tak vychází z uvážení jmenovacího orgánu.

Návrhy na jmenování znalce mohou podat státní orgány, vědecké instituce, vysoké školy, dále organizace, u nichž pracují osoby přicházející v úvahu, jakož i příslušné orgány společenských organizací, jestliže to vyplývá z úkolů těchto organizací. Znalcem může být jmenován též ten, kdo sám o jmenování požádá.

---

¹ DÖRFL, Luboš. *Zákon o znalcích a tlumočnících: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 191 s. ISBN 978-807-4001-482

b) *vedení seznamu znalců*

Seznamy znalců a tlumočnicků vedou krajské soudy, v jejichž obvodu má znalec trvalé bydliště. Ústřední seznam znalců a tlumočnicků vede Ministerstvo spravedlnosti. Seznam se zasílá krajským soudům. Seznamy znalců a tlumočnicků jsou veřejně přístupné.

c) *znalecké ústavy*

Zákon dnes rozlišuje dva druhy znaleckých ústavů. V § 21 odst. 1 upravuje činnost odborných pracovišť a ústavů, které se specializují na znaleckou činnost.

V případě těchto ústavů se jedná o znaleckou činnost právnických osob založených právě za účelem provádění znalecké činnosti. Nejčastěji jsou tyto osoby založeny podle obchodního zákoníku ve formě společnosti s ručením omezeným nebo akciové společnosti. Jako právnické osoby jsou zakládány na základě společenské nebo zakladatelské smlouvy s vlastním kapitálem a zapisují se v obchodním rejstříku.

Ústavy podle odstavce druhého jsou charakterizovány jako vědecké, vysokoškolské nebo jiné instituce. Jedná se tedy opět o případ podávání posudků a provádění činnosti podle zákona o znalcích a tlumočnících právnickou osobou. Na rozdíl od osob uvedených v odst. 1 se nejedná o právnické osoby, které by se zabývaly znaleckou činností jako svým hlavním předmětem činnosti, ale jedná se o osoby, které vznikly nejčastěji jako veřejnoprávní instituce vědecké, vysokoškolské nebo výzkumné. Hlavním předmětem jejich činnosti je rozvíjení poznatků o nějakém oboru a měly by být reprezentovány nejlepšími odborníky a speciálním technickým vybavením. Proto mohou být tyto instituce potřebnou odbornou autoritou pro posouzení nejsložitějších otázek, které se při běžném znaleckém zkoumání ukázaly jako těžko zjištělné. Nejčastěji jsou tyto znalecké ústavy povolávány k vypracování revizních znaleckých posudků v soudních řízeních, kde jsou pochybnosti o přesnosti nebo věrohodnosti závěrů ustanoveného znalce, nebo kde závěry znaleckých posudků jsou ve vzájemném konfliktu.

1.4 Identifikace dotčených subjektů

Právní úprava se bude přímo dotýkat Ministerstva spravedlnosti, krajských soudů, znalců a znaleckých ústavů zapsaných do příslušných seznamů podle platných právních předpisů a nových žadatelů. Činnost tlumočnicků a překladatelů bude regulována prostřednictvím nové samostatné právní úpravy (zákon o soudních tlumočnících a překladatelích).

1.5 Popis cílového stavu

Cílem navrhované právní úpravy je především oddělení právní úpravy postavení a činnosti znalců a tlumočnicků. Dosavadní praxe totiž ukázala, že úprava znalecké činnosti vyžaduje odlišnou úpravu, než je úprava potřebná pro tlumočnické a překladatelské, která nevyžaduje takové množství detailů a institutů jako činnost znalecká. V návaznosti na oddělení právní úpravy znalecké a tlumočnické činnosti lze konstatovat, že hlavními cíli nově navrhované úpravy je především nová koncepce znalců a znaleckých ústavů, vznik registru znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů (dále jen „registr“) a evidence znaleckých posudků a úprava vzniku, pozastavení a zániku oprávnění vykonávat znaleckou činnost.

Navrhovaná právní úprava se má zaměřit zejména na:

- I. rozdělení problematiky znalecké a tlumočnické činnosti do dvou samostatných zákonů
- II. promítnutí trendu elektronizace do znalecké činnosti
- III. nastavení jednotných kritérií pro vznik oprávnění
- IV. vhodné nastavení různých forem subjektů vykonávajících znaleckou činnost

a) zápis do registru po splnění zákonných podmínek

Na základě požadavků plynoucích z práva EU, především pak čl. 49 a násl., 56 a násl., a 81 a násl. Smlouvy o fungování EU se navrhuje, aby do registru byl zapsán ten, kdo splní zákonné podmínky a kvalifikační předpoklady.

b) úprava podmínek vzniku, pozastavení a zániku oprávnění vykonávat znaleckou činnost

Pro každý obor a odvětví (případně i specializaci) budou stanovena speciální kritéria. Tím dojde k nastavení jednotných pravidel pro udělení oprávnění k výkonu znalecké činnosti na území celé ČR, a zároveň ke zvýšení právní jistoty uchazeče, což je jeden z hlavních požadavků práva EU.

Vzhledem k tomu, že pro určité případy bude nutné pověřit zhotovením znaleckého posudku osobu, která nebude zapsána v registru, navrhuje se možnost ustanovení nezapsaného znalce pro jednotlivé případy. Takto ustanovený znalec nebude do registru zapsán.

Pozastavení a zánik oprávnění vykonávat znaleckou činnost vychází ve své podstatě ze současné právní úpravy. O vzniku a zániku znaleckého oprávnění by bylo rozhodováno ve správním řízení. V návaznosti na rozhodnutí o zániku oprávnění bude znalec, znalecká kancelář nebo znalecký ústav vyškrtnut z registru.

c) výkon znalecké činnosti

Nová zákonná úprava by měla dodržet kontinuitu charakteru smíšené znalecké činnosti, kdy mohou znalci vykonávat znaleckou činnost jak pro orgán veřejné moci, tak pro právnické a fyzické osoby. Primárním cílem zákona je však zajištění dostatečného množství kvalitních znalců pro potřeby orgánů veřejné moci, čemuž se přizpůsobují i některé části zákona. Především se stanoví znalci povinnost zpracovat orgánu veřejné moci znalecký posudek, pokud jej ustanoví pro dané řízení.

d) realizace nové koncepce znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů

V oblasti znaleckých ústavů bylo prostřednictvím stanoviska Legislativní rady vlády doporučeno pozměnit dosavadní úpravu znaleckých ústavů. V současnosti vede Ministerstvo spravedlnosti vedle ústředního seznamu znalců a tlumočnicků také seznam ústavů, od nichž lze žádat posudky. V prvním oddílu se vedou ústavy a jiná pracoviště specializovaná na znaleckou činnost a ve druhém oddílu vědecké ústavy, vysoké školy a organizace, od nichž mohou státní orgány ve zvlášť obtížných případech žádat znalecké posudky. V souvislosti s vyhodnocením současného stavu se jeví jako vhodné znalecké ústavy zapsané v současnosti

v prvním oddíle seznamu znaleckých ústavů (tj. znalecké ústavy, které nejsou znaleckými ústavami podle § 21 odst. 2) zrušit, a nahradit je znaleckými kanceláři, které co do právní formy nejsou nijak limitované, ale zároveň jsou prostřednictvím zákona výrazně lépe regulované. Na jedné straně tak tedy bude umožněno znalcům sdružovat se v rámci právnické osoby, ale současně bude výkon znalecké činnosti velmi silně personifikován konkrétním znalcem, kterého bude možné v případě porušení jeho povinností i sankcionovat.

Pokud jde o znalecké ústavy podle § 21 odst. 2 (zapsané v druhém oddílu seznamu znaleckých ústavů), tyto by fakticky „zůstaly“ znaleckými ústavami i podle nové právní úpravy, pokud by nadále splňovaly podmínky tohoto zákona.

e) vznik registru znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů včetně evidence znaleckých posudků

Jednou z hlavních změn nové právní úpravy bude vznik registru vedený Ministerstvem spravedlnosti, který bude sloužit k možnosti lepší kontroly výkonu znalecké činnosti. Součástí tohoto registru by měla být taktéž evidence znaleckých posudků, která nahradí současný nevyhovující systém vedení deníku v listinné podobě. Registr jednoznačně určí, kdo je znalcem, znaleckou kanceláří nebo znaleckým ústavem, a zároveň bude sloužit orgánům veřejné moci pro výběr znalce, znalecké kanceláře nebo znaleckého ústavu v jednotlivých řízeních. Dále bude sloužit veřejnosti – zájemcům o zpracování znaleckého posudku. Podstatnou úlohu bude plnit i pro celkovou správu znalecké činnosti a pro účely dohledu nad ní.

f) další dílčí cíle

Na základě rozhodnutí vlády vycházejícího ze stanoviska Legislativní rady vlády bylo doporučeno zavést povinnou vstupní zkoušku. Uchazeč bude k jejímu složení připuštěn po doložení potřebných skutečností potřebných pro udělení znaleckého oprávnění, s výjimkou povinného pojištění, které by se mělo dokládat později. Zkouška by měla mít formu ověření znalostí nezbytných pro výkon znalecké činnosti. Předpokládá se, že zkouška bude skládána písemně.

Znalecká činnost je vysoce kvalifikovaná činnost, která se neustále vyvíjí. Je naprosto nezbytné, aby si znalci své vědomosti a dovednosti neustále obnovovali a doplňovali v souladu s rozvojem oboru a nejnovějšími vědeckými poznatky. K tomuto účelu bude stanovena povinnost znalce se trvale v oboru vzdělávat. Vzhledem k velkému množství oborů a nepředvídatelnému vývoji v jednotlivých oborech, však není možné stanovit pro každý obor konkrétní požadavky na následné vzdělávání. V případě následného vzdělávání půjde tedy spíše o doplňkový institut zákona, který by měl být v rozumné míře řízen a kontrolován tak, aby strany využívající služeb znalců měly jistotu ohledně jejich minimální (standardní) odborné způsobilosti, ale zároveň aby tento institut zbytečně znalce nezatěžoval.

Při úpravě postihu znalců návrh zákona o soudních znalcích vychází z toho, že u znalců nelze ve správním řízení vedeném ministerstvem hodnotit "kvalitu či nekvalitu" zpracovaného posudku, tedy odbornost znalce, neboť se jedná o velmi kvalifikované otázky, ve kterých se často neshodnou ani přední odborníci v daném oboru či odvětví. Proto ve správním řízení mají být znalci postihováni pouze za porušení povinností zákona, které však nesouvisí s posuzováním kvality či odborné správnosti posudku (např. neoznámení údajů, nevedení znaleckého deníku, výkon činnosti znalce v době pozastavení práva vykonávat tuto

činnost, vykonání znalecké činnosti se zjevnými vadami - tím ovšem není míněno posuzování kvality posudku - apod.). Vzniknou-li pochybnosti o odbornosti znalce, např. z důvodu, že se orgán domnívá, že jeho posudky jsou po odborné stránce nekvalitní, je možné znalci nařídít tzv. „ověření znalostí“. Pokud v této zkoušce znalec neuspěje nebo se k ní nedostaví, může mu být odebráno oprávnění k výkonu znalecké činnosti.

Ověření odborných znalostí je odborná zkouška zajišťovaná ministerstvem nebo jím pověřeným subjektem (může se jednat o vysoké školy, znalecké ústavy apod.) - vždy bude záležet na oboru, odvětví a případně specializaci, z jehož znalostí má být znalec přezkoušen.

Vzhledem k velkému množství a různorodosti oborů, odvětví a specializací nelze zákonem vymezit konkrétní subjekt, který by byl schopen zajistit ověřování odborné způsobilosti pro všechny existující obory, odvětví a specializace, ale ani konkrétní formu ověřování této odborné způsobilosti. Jinak se budou ověřovat znalosti a odborné předpoklady např. u znalce v oboru „ceny a odhady“ a jinak u lékařů. Někdy bude možné ověřování odborné způsobilosti pouze písemnou formou, někdy bude nezbytná ústní zkouška.

Dohled nad činností znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů bude i nadále vykonávat Ministerstvo spravedlnosti a předsedové krajských soudů.

1.6 Zhodnocení rizika

Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, je jedním z mála právních předpisů, který platí bez větších novelizací již více než 40 let. Ve své době znamenal velice vítaný návrat k tradici právní úpravy státem certifikované znalecké a tlumočnické činnosti. Vzhledem k době svého přijetí již však tato právní úprava nemůže vyhovovat současným podmínkám vyvstalým v důsledku technologického rozvoje a proměny politického prostředí. Především právo EU a současná odborná znalecká praxe kladou na právní úpravu takové nároky, které není schopna v současné podobě efektivně zvládat. Neexistence nové právní úpravy tak může vést ke snížení kvality znalecké činnosti, která postupem času sehrává v rámci soudního řízení a jiných řízení stále významnější roli.

2. Návrh variant řešení

V souvislosti s řešením nové právní úpravy znalecké a tlumočnické činnosti bylo uvažováno o dále uvedeném variantním řešení problémů.

a) *Koncepce udělení znaleckého oprávnění*

V A R I A N T A I

Ponechat současnou úpravu, kdy o jmenování znalce rozhoduje ministr spravedlnosti nebo předseda krajského soudu na základě obsazenosti jednotlivých oborů a odvětví znalci v daném obvodu krajského soudu.

V A R I A N T A I I

Udělení znaleckého oprávnění po splnění zákonných podmínek a kvalifikačních předpokladů.

VARIANTA III

Nastavení principu *numerus clausus* a následný zápis znalců pouze v návaznosti na výmaz jiného znalce z téhož oboru, odvětví a obvodu krajského soudu z registru znalců.

Variantu I dále nebudeme hodnotit, jelikož nepřináší žádný přínos ve vztahu k vytyčeným cílům.

b) *Registr znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů*

VARIANTA I

Ponechání dnešní stavu jednoho centrálního seznamu a dále seznamů vedených krajskými soudy.

VARIANTA II

Vytvořit jednotný centrální elektronický registr znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů.

Variantu I dále nebudeme hodnotit, jelikož nepřináší žádný přínos ve vztahu k vytyčeným cílům.

c) *Koncepce znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů*

VARIANTA I

Ponechání stávajícího stavu rozdělení na znalce, znalecké ústavy zapsané v prvním oddíle seznamu znaleckých ústavů a znalecké ústavy zapsané v druhém oddílu seznamu znaleckých ústavů.

VARIANTA II

Pozměnit výše uvedenou stávající strukturu a vytvořit novou strukturu znalec/znalecká kancelář/ znalecký ústav. Podle nové právní úpravy bude znaleckým ústavem pouze znalecký ústav v současnosti zapsaný v druhém oddíle seznamu znaleckých ústavů a ty ústavy zapsané v prvním oddíle, které budou nově splňovat podmínky pro zápis znaleckého ústavu. Znalecké ústavy zapsané v současnosti do prvního oddílu seznamu znaleckých ústavů budou mít v případě, že nesplní podmínky pro udělení oprávnění jako znalecký ústav, možnost zažádat o zápis jako znalecká kancelář.

VARIANTA III

Vytvořit pouze strukturu ve formě znalec-fyzická osoba, znalecký ústav-vědecká instituce (původně znalecký ústav zapsaný ve druhém oddíle). Tato varianta zjednodušuje stávající strukturu tím, že by zrušila dnešní znalecké ústavy zapsané do prvního oddílu.

Variantu I dále nebudeme hodnotit, jelikož nepřináší žádný přínos ve vztahu k vytyčeným cílům.

3. Vyhodnocení nákladů a přínosů

3.1 Identifikace nákladů a přínosů

Náklady a přínosy nové právní úpravy lze identifikovat především v oblastech, kde dochází ke koncepčním změnám oproti dosavadní právní úpravě. Bude se tedy jednat především o náklady spojené s vytvořením registru a dále náklady spojenými se správou znalecké činnosti.

3.2 Přínosy

a) Koncepce udělení znaleckého oprávnění

VARIANTA II

- **Ministerstvo spravedlnosti a krajské soudy** – přijetí této varianty by pro subjekty vykonávající správu znalecké činnosti znamenalo především výrazné sjednocení stávající nejednotné praxe a snížení náročnosti posuzování žádostí o udělení oprávnění.
- **Znalci a znalecké ústavy** – pro současné znalce a znalecké ústavy nebude mít přijetí této varianty žádné přímé přínosy
- **Noví žadatelé** – pro nové žadatele by tato varianta znamenala výrazné zvýšení právní jistoty při vstupu do systému. Jak již bylo výše uvedeno, v současné době je navázán vstup nového uchazeče ve velké míře na správní uvážení krajských soudů, které by při definici přesných předpokladů pro vstup a následného právního nároku zcela odpadlo.

VARIANTA III

- **Ministerstvo spravedlnosti a krajské soudy** – Snížení administrativní zátěže, jelikož k věcnému posuzování žádosti by docházelo pouze v případě, kdy by se uvolnila pozice znalce.
- **Znalci a znalecké ústavy** – Nelze identifikovat žádné výrazné přínosy
- **Noví žadatelé** – Nelze identifikovat žádné výrazné přínosy

b) Registr znalců, znaleckých kancelářů a znaleckých ústavů

VARIANTA II

- **Ministerstvo spravedlnosti a krajské soudy**

Pro správu znalecké činnosti by přijetí této varianty znamenalo zásadní přínos především z hlediska tolik potřebného sběru dat o výkonu znalecké činnosti. V současné době ministerstvo, a potažmo i krajské soudy, mají jen velmi kusé informace o počtu zhotovovaných znaleckých posudků, počtu hodin apod.

Při zavedení systému registru lze identifikovat dále i tyto přínosy:

- *úspora za vedení stávajícího seznamu znalců a tlumočnicků krajskými soudy*

V současné době činí náklady na údržbu a provoz seznamu znalců (a tlumočnicků) všemi krajskými soudy dohromady přibližně **600.000 Kč**. Při vytvoření registru by tyto náklady odpadly.

- *úspora za znalecké deníky v listinné podobě*

V současné době činí roční náklady státu na znalecké deníky v listinné podobě přibližně **30 000 Kč**. Zavedením elektronického registru znaleckých posudků by došlo k úspoře těchto nákladů.

- **Znalci a znalecké ústavy**

Ze strany současných znalců a znaleckých ústavů je v tomto bodě možné uvažovat především o celkovém zpřehlednění a zjednodušení stávající administrace znalecké činnosti. Odpadl by tak i dosavadní způsob vedení deníků v papírové podobě a veškerá data by byla vedena elektronickým způsobem umožňujícím dálkový přístup.

- **Noví žadatelé**

Pro nové žadatele nelze identifikovat žádné další přínosy mimo těch uvedených u znalců a znaleckých ústavů výše.

c) Koncepce znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů

V A R I A N T A II

- **Ministerstvo spravedlnosti a krajské soudy**

Prostřednictvím větší personifikace výkonu znalecké činnosti u znaleckých kanceláří dojde k výrazně lepší definici odpovědnosti za výkon znalecké činnosti kanceláře.

- **Znalci a znalecké ústavy**

Tato koncepční varianta částečně vychází ze stávajícího dělení znalců a znaleckých ústavů, ale současně reflektuje požadavky odborné veřejnosti vztahující se k bližší personifikaci výkonu znalecké činnosti. Nový institut znaleckých kanceláří tak na jednu stranu zachová možnost znalců se sdružovat ve

formě právnické osoby, ale současně stanoví jednoznačnou odpovědnost za výkon znalecké činnosti. Znalecké kanceláře budou v hierarchii významu subjektů postaveny naroveň se znalci – FO.

- **Noví žadatelé**

Pro nové žadatele znamená tato varianta možnost volby, jakým způsobem znaleckou činnost vykonávat. Znalec se může rozhodnout, zda bude vykonávat znaleckou činnost jménem znalecké kanceláře, případně zda ji bude vykonávat sám.

VARIANTA III

- **Ministerstvo spravedlnosti a krajské soudy**

Pro správu znalecké činnosti by členění znalec/znalecký ústav bylo z hlediska administrativy výrazně jednodušší.

- **Znalci a znalecké ústavy**

Přijetí této varianty pro znalce žádné viditelné přínosy nepřináší, naopak by došlo k zásadnímu omezení jejich volnosti sdružovat se v právnických osobách z účetních a jiných důvodů.

- **Noví žadatelé**

Pro nové žadatele tato varianta nepřináší žádné zásadní přínosy.

3.3 Náklady

a) Koncepce udělení znaleckého oprávnění

VARIANTA II

- **Ministerstvo spravedlnosti a krajské soudy**

Nelze identifikovat žádné výrazné náklady.

- **Znalci a znalecké ústavy**

Nelze identifikovat žádné výrazné náklady.

- **Noví žadatelé o výkon znalecké činnosti**

Stran nově vstupujících znalců je možné identifikovat náklady spojené se vstupní zkouškou a procesem udělení znaleckého oprávnění. Celková částka by však neměla překročit výši 5.000 Kč.

VARIANTA III

- **Ministerstvo spravedlnosti a krajské soudy** - přijetí této varianty by z pohledu správy znalecké činnosti znamenalo, že by bylo velmi obtížné reagovat na aktuální potřeby orgánů veřejné moci, co do personálního zajištění konkrétních oborů a odvětví.

- **Znalci a znalecké ústavy** - neexistovala by přirozená regulace znaleckého trhu.
- **Noví žadatelé o výkon znalecké činnosti** - pro nové žadatele by byla znalecká činnost uzavřena a bylo by možné se znalcem stát pouze v případě, kdy by jiný znalec systém opustil.

b) Registr znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů

V A R I A N T A II

- **Ministerstvo spravedlnosti a krajské soudy**

V souvislosti se zavedením registru dojde především na krajských soudech ke zvýšení administrativní náročnosti. Podle vyjádření krajských soudů se znaleckou a tlumočnickou činností na jednotlivých krajských soudech zabývá 1 zaměstnanec na plný pracovní úvazek. V některých případech se na této činnosti podílí ještě některé další osoby, jako např. zapisovatelka, u níž to však není hlavní náplň její pracovní činnosti. Současně se na správě znalecké a tlumočnické činnosti podílejí předsedové a místopředsedové krajských soudů (vyřizování stížností, žádostí, zasedání poradních sborů, jmenování...). Vytížení předsedy a místopředsedy soudu však nelze zcela přesně odhadnout, ale blíží se např. podle vyjádření Krajského soudu v Praze 1 pracovnímu dnu v týdnu.

Vedle toho se agendou znalců a tlumočnicků (fyzických osob) zabývá na plný pracovní úvazek 1 zaměstnanec odboru státního dohledu Ministerstva spravedlnosti. Další zaměstnanec odboru státního dohledu Ministerstva spravedlnosti se na plný pracovní úvazek zabývá agendou znaleckých ústavů.

Mzdové náklady na jednu referentku (referenta) pro agendu znalecké a tlumočnické činnosti činí přibližně **366.000 Kč** ročně, přičemž se jedná o částku odpovídající tzv. „superhrubé mzdě“, tzn. včetně sociálního a zdravotního pojištění placeného zaměstnavatelem. Náklady na kancelářské potřeby, telefony a poštovné pak činí přibližně **60.000 Kč** ročně. Vynásobíme-li výše uvedené částky počtem zaměstnanců, kteří se touto agendou zabývají, tak celkové roční náklady na správu znalecké a tlumočnické činnosti prováděné krajskými soudy a Ministerstvem spravedlnosti činí přibližně **4.260.000 Kč**.

Zvýšení administrativní náročnosti při správě znalecké činnosti si vyžádá navýšení počtu pracovních sil na krajských soudech. Decentralizace dohledu nad znaleckou činností si vyžádá navýšení počtu pracovních sil o 3 zaměstnance. Z hlediska finanční náročnosti však nedochází k navýšení oproti schválenému věcnému záměru, neboť již schválené 3 nové zaměstnance bude nutné přiřadit ke konkrétním nejvytíženějším krajským soudům. Stávající zaměstnance Ministerstva spravedlnosti spravující agendu znalců a tlumočnicků bude nutné ponechat, neboť kromě agendy znaleckých ústavů budou zajišťovat i odvolání proti rozhodnutím orgánu prvního stupně a metodické sjednocování praxe na všech krajských soudech.

Celkově se tak bude správou znalecké činnosti v České republice místo stávajících 10 zaměstnanců zabývat 13 zaměstnanců. Mzdové náklady by tak byly oproti současnému stavu zvýšeny z 3.660.000 Kč na 4.758.000 Kč tedy o **1.098.000 Kč**

ročně. Pokud jde o kancelářské potřeby, telefony a poštovné, tak by navýšení mělo činit kolem **180.000 Kč** ročně. **Celkem by tak mělo dojít ke zvýšení nákladů o 1.278.000 Kč ročně.**

Dále je nezbytné uvést vstupní náklady na vybudování funkčního informačního systému pro vedení Registru znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů včetně nákladů na údržbu a provoz elektronického systému.

Z principiálního hlediska nejde o složitou problematiku, a lze odhadnout, že systém bude možné zajistit s vynaložením následujících nákladů:

Vývoj systému	cca 1,7 mil. Kč
Údržba a další rozvoj systému	cca 400.000 Kč ročně
Nároky na další SW vybavení (operační systém, databázové prostředí, virtuální prostředí apod.)	cca 250.000 Kč
Náklady na HW prostředky	cca 250.000 Kč

- S ohledem na výši prostředků bude možné systém vyvíjet na základě podlimitní veřejné zakázky a lze odhadnout, že vývoj bude trvat **min. 6 měsíců** ode dne zadání soutěže (pokud nevzniknou v soutěži problémy s odvoláním neúspěšných uchazečů).
- **Vzhledem k tomu, že současně s tímto zákonem bude předložen taktéž zákon o tlumočnících a překladatelích, je nutno uvést, že i tento zmíněný zákon bude plně využívat elektronického systému registru.**

- **Znalci a znalecké ústavy**

Ze strany současných znalců a znaleckých ústavů lze identifikovat možné náklady související s proškolením na nový systém registru. Současně lze identifikovat možné investice do pořízení odpovídajícího hardwarového vybavení, což bude však spíše okrajová záležitost, neboť značná část znalců již v dnešní době počítačové prostředky vlastní a u řady z nich jsou i nezbytnou součástí pro řádný výkon činnosti.

- **Noví žadatelé o výkon znalecké činnosti**

Náklady jsou obdobné jako u znalců a znaleckých ústavů.

c) Koncepce znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů

VARIANTA II

- **Ministerstvo spravedlnosti a krajské soudy**
Nelze identifikovat žádné výrazné náklady.
- **Znalci a znalecké ústavy**
Nelze identifikovat žádné výrazné náklady.
- **Noví žadatelé o výkon znalecké činnosti**
Nelze identifikovat žádné výrazné náklady.

VARIANTA III

- **Ministerstvo spravedlnosti a krajské soudy**
Nelze identifikovat žádné výrazné náklady.
- **Znalci a znalecké ústavy**
Nelze identifikovat žádné výrazné náklady.
- **Noví žadatelé o výkon znalecké činnosti**
Nelze identifikovat žádné výrazné náklady.

3.4 Vyhodnocení nákladů a přínosů variant

a) Koncepce udělení znaleckého oprávnění

VARIANTA II umožňuje volný přístup k výkonu znalecké činnosti, což ve svém důsledku může vést k celkovému zvýšení kvality výkonu znalecké činnosti. Naproti tomu VARIANTA III, která navrhuje zakotvit do znalecké činnosti „*numerus clausus*“, nemotivuje již zapsané znalce dále pracovat na svých znalostech, neboť zde není tolik potřebná přirozená regulace trhu. Z pohledu finanční náročnosti lze konstatovat, že ani jedna VARIANTA nebude mít zásadní dopad do rozpočtu.

Na základě výše uvedeného se navrhuje přijmout **VARIANTU II**.

b) Registr znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů

Vzhledem k tomu, že VARIANTA I byla vyloučena, navrhuje se přijmout VARIANTU II, která počítá se zřízením nového elektronického registru. Finanční náklady spojené se zřízením nového registru jsou uvedeny v bodu 3.3.

Na základě výše uvedeného se navrhuje přijmout **VARIANTU II**.

c) Koncepce znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů

V současné době, tj. podle VARIANTY I, je znalecká činnost vykonávána znalci a znaleckými ústavami, které jsou dále členěny (viz § 21 zákona č. 36/1967 Sb. v platném znění). Jedná se o ústavy a jiná pracoviště (odstavec 1 cit. ustanovení) a o vědecké ústavy, vysoké školy a instituce, které *mohou státní orgány požádat o podání posudku*

ve zvláště obtížných případech vyžadujících zvláštního vědeckého posouzení (odstavec 2 cit. ustanovení). V souvislosti s vyhodnocením současného stavu se jeví jako vhodné znalecké ústavy zapsané v současnosti v prvním oddíle seznamu znaleckých ústavů (tj. znalecké ústavy, které nejsou znaleckými ústavami podle § 21 odst. 2) zrušit, a nahradit je znaleckými kancelářemi (VARIANTA II), které co do právní formy nejsou nijak limitované, ale zároveň jsou prostřednictvím zákona výrazně lépe regulované. Na jedné straně tak tedy bude umožněno znalcům sdružovat se v rámci právnické osoby, což mimo jiné požaduje i právo EU, ale současně bude výkon znalecké činnosti velmi silně personifikován konkrétním znalcem, kterého bude možné v případě porušení jeho povinností i sankcionovat. VARIANTA III se jeví jako nevyhovující především z toho důvodu, že velmi silně omezuje právo na sdružování znalců v právnických osobách, což je naopak silnou výhodou navrhované VARIANTY II. V souvislosti se změnou znalecké struktury se nepředpokládají žádné finanční dopady.

Nejvhodnějším řešením je tedy **V A R I A N T A II**, která by měla vést k celkovému zpřehlednění znalecké struktury.

4. Implementace doporučené varianty vynucování

- *Určení orgánu veřejné správy, který bude odpovědný za implementaci regulace:*
Ministerstvo spravedlnosti, odbor státního dohledu, krajské soudy.
- *Uvedení činnosti, které budou regulované subjekty nuceny provádět v důsledku implementace regulace:*
Provádění státního dohledu nad výkonem znalecké činnosti, metodické vedení znalců a znaleckých ústavů při aplikaci nové právní úpravy, vedení správního řízení podle zákona.
- *Uvedení výčtu všech orgánů veřejné správy, které budou hrát úlohu při implementaci a vynucování regulace:*
Ministerstvo spravedlnosti, krajské soudy a veškeré orgány veřejné správy, které budou zadavateli znaleckých posudků.
- *Identifikace nezbytných informací pro administraci řešení:*
Proškolení odpovědných zaměstnanců krajských soudů a proškolení znalců a zástupců znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů pro práci s novým elektronickým systémem registru znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů a evidencí znaleckých posudků.
- *Určení způsobu poradenství ze strany státu pro regulované subjekty:*
Metodické vedení Ministerstva spravedlnosti.
- *Identifikace rizik spojených s implementací:*
Lze předpokládat zejména potřebu školení a podpory pro práci s novým registrem znalců.

4.1. Vynucování

- *Popis mechanismů pro zajištění dodržování právního předpisu ze strany regulovaných subjektů*
Ministerstvo spravedlnosti bude ve spolupráci s krajskými soudy vytvářet státní dohled nad činností znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů a udělovat sankce za porušení právního předpisu a vynucování jeho dodržování.
- *Popis nástrojů pro odhalování porušení pravidel stanovených právním předpisem*
Ministerstvo spravedlnosti bude při odhalování porušení pravidel spolupracovat se zástupci krajských soudů, kteří se agendou znalců zabývají, a analyzovat možná porušení. V případě, že dojde k porušení stanovených povinností, může zahájit se znalcem, znaleckou kanceláří nebo znaleckým ústavem správní řízení místně příslušný krajský soud nebo Ministerstvo spravedlnosti.
- *Popis sankcí za porušení pravidel stanovených právním předpisem*
Peněžité sankce, sankce vyškrtnutí z registru, alternativně též možnost zveřejnění sankce znalce nebo znaleckého ústavu v registru.

5. Přezkum účinnosti regulace

Přezkum účinnosti regulace bude provádět Ministerstvo spravedlnosti 7 let po nabytí účinnosti právní úpravy tak, aby bylo možné porovnat soulad skutečných dopadů právního předpisu s předpokládanými dopady.

6. Soulad navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky, s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, slučitelnost s právními akty Evropských společenství.

Navrhovaná právní úprava je v souladu s ústavním pořádkem České republiky.

Navrhovaná právní úprava není v rozporu s mezinárodními smlouvami ani s obecně uznávanými zásadami mezinárodního práva.

Návrh není rovněž v rozporu se závazky, vyplývajícími pro Českou republiku z členství v Evropské unii, zejména se Smlouvou o přistoupení České republiky k Evropské unii, s obecnými zásadami práva Evropských společenství nebo s judikaturou Evropského soudního dvora (zejména rozhodnutí Soudního dvora EU C-372/09 a C-373/09).

7. Zhodnocení korupčních rizik

V rámci zhodnocení korupčních rizik lze konstatovat, že navrhovaná právní úprava jednoznačně směřuje k jejich zásadnímu potlačení. Tento efekt je vyvolán především stanovením jasných kvalifikačních předpokladů pro možnost zápisu žadatelů do registru. Doposud tyto kvalifikační předpoklady stanoveny nebyly, resp. nebyly stanoveny prostřednictvím platné právní úpravy, což v praxi mohlo vytvářet možnosti korupčního jednání ze strany žadatelů směrem k zapisujícímu orgánu.

Celkově lze hodnotit navrhovanou právní úpravu jako výrazně transparentnější s akcentem na striktní dodržování pravidel při dohledu nad výkonem znalecké činnosti znalců i znaleckých ústavů.

8. Zhodnocení současného stavu a dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k zákazu diskriminace, zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Dopady ve vztahu k zákazu diskriminace nelze v tomto případě identifikovat, neboť jsou nastaveny zcela objektivní kvalifikační kritéria pro zápis do registru pro muže i ženy. Ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů pak lze konstatovat, že potenciální riziko zneužití se z obecného pohledu nabízí u sběru informací v centrálním registru. Toto riziko je však minimalizováno striktním výběrem osob, které k těmto informacím mají přístup.

9. Konzultace

Věcná řešení upravovaná v tomto materiálu se opírají o varianty řešení jednotlivých otázek spojených s regulací znalecké činnosti, které byly navrženy během dlouhodobé činnosti pracovní skupiny k tvorbě zákona o znalcích, jejímž zřizovatelem je Ministerstvo spravedlnosti. Předkladatel dále vychází z konzultací s vybranými zástupci justice, znalců a znaleckých ústavů a ze srovnání se zahraničními právními úpravami.

Návrh paragrafového znění byl taktéž projednán dne 12. 7. 2012 se zástupci krajských soudů, kteří vyjádřili nesouhlas s navrhovaným řešením správy znalecké činnosti a jmenování znalců. Zástupci krajských soudů bylo navrženo, aby státní dohled vykonávalo Ministerstvo spravedlnosti nebo v opačném případě, aby Ministerstvo spravedlnosti zajistilo odpovídající personální obsazení krajských soudů.

10. Kontakty

Kontakt na osobu, která provedla hodnocení RIA
Mgr. Petr Ševčík
Legislativní odbor, Ministerstvo spravedlnosti
telefon: 221 997 285
e-mail: psevcik@msp.justice.cz

Zvláštní část

K části první

K § 1

Prostřednictvím úvodního ustanovení § 1 je definován účel právní úpravy. Ten směřuje k regulaci znalecké činnosti, vzniku oprávnění jejího výkonu, vzniku nového elektronického systému registru znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů (dále jen „registr“) a právnímu vymezení dohledových oprávnění Ministerstva spravedlnosti a krajských soudů. Bylo zvoleno pojetí znalecké činnosti jakožto specifické právem regulované činnosti, nad jejímž výkonem dohlíží stát prostřednictvím svých orgánů. V tomto ohledu tedy nová právní úprava navazuje na dosavadní právní úpravu a je zde zachována kontinuita. Znalci mohou vykonávat znaleckou činnost pro potřeby orgánů veřejné moci, přičemž zajištění dostatečného množství znalců a znaleckých ústavů pro řízení před orgány veřejné moci je primárním požadavkem nové právní úpravy, a taktéž mohou poskytovat znaleckou činnost pro potřeby fyzických a právnických osob.

K § 2

V tomto ustanovení zákona je vymezen samotný pojem znalecké činnosti, ale především její rozsah. Znaleckou činností se tedy rozumí veškeré činnosti, které jsou bezprostředně spojeny s přípravou konkrétního znaleckého posudku a jeho podání, ale i proces následující po podání znaleckého posudku. Tím je myšlena především povinnost doplnění nebo vysvětlení znaleckého posudku v případě, kdy je takový postup nutný, pro řádné pochopení zpracování a výsledku samotného znaleckého posudku.

K § 3

Tento paragraf upravuje novou strukturu dělení znalců na znalce, znalecké kanceláře, a znalecké ústavy. Znalce - fyzickou osobu nově doplňuje znalecká kancelář, která by měla v nové právní úpravě nahradit znalecké ústavy, které byly podle zák. č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů, vedeny v prvním oddíle seznamu znaleckých ústavů. Jedná se o právnické osoby, jejichž hlavní náplní je výkon znalecké činnosti. Znalecká kancelář je složena ze znalců - fyzických osob (minimálně však jednoho znalce), které vykonávají znaleckou činnost výhradně jejím jménem. Znalecké ústavy podle tohoto zákona jsou pak skutečná vědecká pracoviště, která mohou v případě zájmu podle odstavce 3 vykonávat znaleckou činnost ve všech případech.

K § 4

Stanoví se věcná příslušnost krajských soudů pro znalce a znalecké kanceláře. Pro znalecké ústavy je věcně příslušné ministerstvo.

K § 5

I nová právní úprava umožňuje ustanovení osoby za znalce pro konkrétní řízení, tzv. ustanovení znalce „ad hoc“, při splnění podmínek, které jsou stanoveny prostřednictvím § 21. Toto výjimečné ustanovení se používá v praxi obvykle v případech, kdy pro daný obor, odvětví, případně specializaci není znalec zapsán a je potřeba získat odborníka v dané oblasti a dát mu pro konkrétní řízení procesní postavení znalce.

K § 6

Prostřednictvím § 6 je nově chráněno označení „soudní znalec“, „znalecká kancelář“ a „znalecký ústav“. Pouze znalci, znalecké kanceláře a znalecké ústavy, kteří získali oprávnění k výkonu znalecké činnosti, jsou oprávněni používat toto označení. Označení mohou dále používat taktéž osoby, které jsou ustanoveny jako znalec pro konkrétní dané řízení. Jsou však omezeny v užívání tohoto označení výhradně pro potřeby konkrétního řízení a pouze po dobu, co je řízení vedeno. Používání označení u jakékoliv jiné osoby bude sankcionováno prostřednictvím správních deliktů.

K § 7

O vzniku oprávnění k výkonu znalecké činnosti fyzické osoby rozhoduje příslušný krajský soud na základě podané žádosti.

K § 8

Stanoví se konkrétní požadavky pro udělení znaleckého oprávnění znalci. Stanoví (státní občanství, bezúhonnost, svéprávnost, podmínka odpovídajícího vybavení a odborná způsobilost k výkonu znalecké činnosti pro konkrétní obor, odvětví a případně specializaci). Odborná způsobilost je dále definována v § 9. Nedílnou součástí vstupního procesu je taktéž složení vstupní zkoušky znalce podle § 11 a doložení pojistné smlouvy o pojištění proti škodě způsobené výkonem znalecké činnosti podle § 30.

K § 9 až 11

Tato ustanovení navazují na § 8 a konkretizují podmínky v něm stanovené. Konkrétně definují podmínku bezúhonnosti a především definují odbornou způsobilost. Odborná způsobilost je prostřednictvím zákona stanovena pro uchazeče obecně s tím, že konkrétní požadavky pro jednotlivé obory, odvětví a případně specializace stanoví prováděcí právní předpis. Ministerstvo tedy stanoví prostřednictvím vyhlášky seznam oborů a odvětví a případně specializací, u nichž jednotlivě stanoví i odborné předpoklady, které musí uchazeč o udělení oprávnění splňovat. Podmínku dosažení vzdělání, délky praxe a zvláštních zkoušek lze nahradit jmenováním docentem nebo profesorem. Existuje reálný předpoklad, že profesori a docenti daných oborů a odvětví jsou čelními experty v daném oboru a není nutné dále odborné předpoklady prověřovat. Nahrazení se u těchto osob vztahuje k oborům, odvětvím a specializacím, se kterými obor, pro který je docent nebo profesor jmenován souvisí. Obory, pro které jsou profesori a docenti jmenováni, často nejsou v absolutní shodě s obory stanovenými ministerstvem pro výkon znalecké činnosti. Je zde tedy nutné v každém konkrétním případě posuzovat souvislost oboru, odvětví příp. specializace s oborem, ve kterém je jmenován.

Jednou z dalších podmínek udělení znaleckého oprávnění je složení vstupní zkoušky. Vstupní zkoušku skládá uchazeč po doložení splnění všech ostatních podmínek stanovených v § 8. Zkouška má za úkol především prověřit uchazečovy znalosti zákona, postavení znalce v řízení před orgány veřejné moci a taktéž náležitosti samotného zpracování znaleckého posudku. Způsob, formu a průběh zkoušky stanoví prováděcí právní předpis.

K §12

Vzhledem k tomu, že znalecká činnost má své společenské poslání a má sloužit především k nestrannému posouzení odborných otázek se znalostí předpisů procesního práva i způsobu podání posudku, byla dodržena stávající koncepce složení slibu. Nestrannost ke znalecké činnosti přistupuje jako podmínka, která je zárukou ochrany práv stran v soudním procesu nebo správním řízení. Slib znalce je tedy vyjádřením závazku a s ním související odpovědnosti znalce dodržovat tyto základní požadavky zákonnosti, odbornosti a nestrannosti při výkonu činnosti podle tohoto zákona.

Slib se skládá před zápisem do registru do rukou předsedy krajského soudu nebo jím pověřené osoby.

K § 13

Obdobně jako u znalců-fyzických osob je věcně příslušný v procesu udělení znaleckého oprávnění krajský soud.

K § 14 a § 15

Jak již bylo uvedeno výše u popisu znalecké struktury, základem znalecké kanceláře jsou znalci - fyzické osoby, které vykonávají znaleckou činnost výhradně pro znaleckou kancelář. Krajský soud rozhodne o udělení znaleckého oprávnění, pokud žadatel doloží čestné prohlášení oprávněného znalce, že bude vykonávat znaleckou činnost pouze pro znaleckou kancelář, prokáže bezúhonnost a současně nebyl v posledních třech letech vyškrtnut z registru. Pro možnost udělení oprávnění musí žadatel disponovat čestným prohlášením alespoň jednoho znalce. Rozsah oprávnění znalecké kanceláře se rovná výčtu rozsahu oprávnění všech znalců vykonávajících činnost pro znaleckou kancelář. Pokud podá žadatel žádost jako fyzická osoba a současně je podána žádost o zápis znalecké kanceláře, rozhodne krajský soud ve společném řízení.

K § 16 až § 18

O vzniku oprávnění k výkonu znalecké činnosti jako znalecký ústav rozhoduje na rozdíl od znalců a znaleckých kanceláří ministerstvo. Žádost podává žadatel na formuláři stejně jako je tomu u znalců a znaleckých kanceláří. Nově bude znaleckým ústavem pouze právnická osoba, která vykonává vědecko-výzkumnou činnost alespoň po dobu 3 let předcházejících podání žádosti, má odpovídající vybavení pro výkon znalecké činnosti, je bezúhonná, disponuje odpovídajícím personálním zázemím, má vypracován systém vnitřního vzdělávání, má vypracována pravidla pracovních postupů a nebylo jí v posledních 3 letech odebráno oprávnění vykonávat znaleckou činnost. Nastavení těchto podmínek by mělo zabránit zápisu znaleckých ústavů, které nemají odbornou kvalitu pro zpracovávání znaleckých posudků ve zvlášť závažných případech. Převážná část znaleckých ústavů zapsaných v současnosti do prvního oddílu seznamu znaleckých ústavů se tedy patrně transformuje do výkonu činnosti znalecké kanceláře, a zbylé znalecké ústavy splní podmínky v přechodném období.

K § 19

Žádost o udělení znaleckého oprávnění se podává na standardizovaném formuláři, jehož vzor stanoví ministerstvo vyhláškou.

Platnost oprávnění k výkonu znalecké činnosti je omezena na dobu 5 let. Před uplynutím této doby má znalec právo zažádat prostřednictvím žádosti o prodloužení znaleckého oprávnění o prodloužení na dalších 5 let.

K § 20

Znalec a znalecká kancelář mají povinnost sdělit krajskému soudu nebo znalecký ústav ministerstvu změny ve všech skutečnostech a údajích, které jsou podmínkou k udělení znaleckého oprávnění. Za porušení této povinnosti mohou být sankcionováni.

K § 21

Jak již bylo uvedeno v komentáři k úvodním ustanovením, i nová právní úprava ponechává možnost ustanovení znalce „ad hoc“. I takto ustanovený znalec je povinen dodržovat povinnosti stanovené zákonem a prováděcí vyhláškou. Především je znalec povinen vykonávat činnost řádně, nestranně a ve stanovené lhůtě. Dále mají znalci ustanovení „ad hoc“ povinnost se dostavit na předvolání soudu nebo jiného orgánu veřejné moci, který je

k plnění úkolů ustanovil, nebo se v důvodných případech včas omluvit. Zároveň jim však vzniká právo na odměnu i na náhradu nákladů. Naopak je zcela zřejmé, že např. povinnost otisknout znalecké razítko nebo povinnost zapisovat údaje do evidence se na takto ustanovené znalce vztahovat nemůže.

Zákonná úprava obligatorně stanoví situace, za kterých je možné „ad hoc“ znalce ustanovit. Nová zákonná úprava i v této části zachovává se stávající právní úpravou kontinuitu a stanoví 3 případy. Pokud není pro daný obor, odvětví a specializaci žádný znalec zapsán, nebo nemůže žádný zapsaný znalec z registru úkon provést, nebo pokud by ustanovení takového znalce bylo spojeno s nepřiměřenými náklady.

K výše uvedenému přistupují ještě další podmínky, které spočívají v osobě ustanovovaného znalce. Je zde stanoven jednoznačný požadavek na nespornou odbornost takové osoby a její souhlas s ustanovením pro konkrétní řízení. Souhlasu je třeba právě s ohledem na vznik speciálních povinností a odpovědnosti, které se k výkonu znalecké činnosti váží.

Změnou v oblasti ustanovování znalců „ad hoc“ je tak především povinnost orgánů veřejné moci oznámit ministerstvu obory a odvětví, které nejsou v dosavadním seznamu oborů a odvětví uvedeny. Tato povinnost slouží pro potřeby evidence ministerstva, které na základě těchto podnětů může novelizovat seznam oborů a odvětví.

Ustanovení tohoto zákona vztahující se k odměňování a náhradám nákladů znalce a jiné právní předpisy se použijí na znalce „ad hoc“ obdobně.

K § 22

Ustanovení § 22 stanoví obecná pravidla řádného výkonu znalecké činnosti. Znalec je povinen vykonávat znaleckou činnost pouze v oboru, odvětví a případně specializaci, pro kterou má vydáno znalecké oprávnění, přičemž pokud poruší tuto povinnost, může být sankcionován. Obdobná je situace taktéž u odstavce 2.

Odstavec 3 stanoví povinnost vykonávat znaleckou činnost osobně. Pokud chce znalec přibrat pro posuzování dílčích otázek konzultanta, stanoví se mu povinnost uvést tuto okolnost ve znaleckém posudku. Znalec přebírá odpovědnost i za osobu, se kterou byl znalecký posudek konzultován.

Dále se stanoví výjimky, za kterých znalec nesmí podat znalecký posudek nebo jej může odmítnout. Taktéž se upravuje oznamovací povinnost znalce v případě, kdy se dozví o skutečnosti, pro kterou nesmí podat znalecký posudek. V tomto případě se bude jednat typicky o situaci, kdy znalec zjistí, že zadaný znalecký posudek neodpovídá oboru, odvětví a specializaci, pro něž smí být ustanoven.

K § 23

Stanoví se forma, v jaké lze podat znalecký posudek. Elektronicky lze podat znalecký posudek pouze v případě, že s takovým způsobem podání vyjádří zadavatel předem souhlas. Ostatní náležitosti znaleckého posudku stanoví ministerstvo vyhláškou.

K § 24

Ustanovení § 24 upravuje povinnost mlčenlivosti, jejíž zachování znalec slibuje již ve znaleckém slibu. Předmětné ustanovení pak řeší zejména otázku, kdo může znalce povinnosti mlčenlivosti zprostit. Povinností mlčenlivosti nejsou samozřejmě dotčeny povinnosti vyplývající ze zvláštních právních předpisů, zejména oznamovací povinnost vůči orgánům činným v trestním řízení.

Povinnost mlčenlivosti platí i po skončení výkonu znalecké činnosti. Povinnost mlčenlivosti se nevztahuje na skutečnosti, které jsou přiměřeným způsobem použity pro vědecké a vzdělávací účely. Povinnost mlčenlivosti se stanoví i pro další osoby, které se na znalecké činnosti podílely.

K § 25

Stanoví se povinnost znalce podat znalecký posudek, pokud je zadán orgánem veřejné moci. Toto ustanovení sleduje hlavní záměr právní úpravy, kterým je zajištění dostatečného množství kvalitních znalců, kteří budou vykonávat znaleckou činnost. Nebude tedy možné odkázat orgán veřejné moci na jiného znalce z důvodů přetížení znaleckými posudky zadanými jinými než veřejnoprávními zadavateli.

K § 26

Stanoví se povinnost orgánu veřejné moci projednat se znalcem zadání znaleckého posudku i lhůtu k dodání. To by mělo přispět ke zvýšení efektivity soudních řízení, kdy se často čeká velmi dlouhou dobu na dodání znaleckého posudku od znalce, který je v tu dobu ustanoven jinými orgány veřejné moci a není tak schopen zhotovit znalecký posudek včas.

Zároveň se stanoví povinnost informovat zadavatele v případě, kdy je zhotovení znaleckého posudku spojeno s nepřiměřenými náklady, resp. existuje-li reálný předpoklad, že náklady překročí 30 % předpokládané odměny.

K § 27

Primárním požadavkem je, aby před orgánem veřejné moci vystupovala vždy osoba, která znalecký posudek zpracovala. Prostřednictvím zpracovatele může být při vysvětlení objasněno vše, co se znaleckého posudku bezprostředně týká. Může však nastat situace, kdy již taková osoba ve znaleckém ústavu nepracuje. Není-li v takovém případě v ústavu osoba, která se na znaleckém posudku alespoň podílela, může jménem ústavu vystupovat i osoba, která má potřebné znalosti a zkušenosti v oboru, odvětví a případně specializaci, ve kterých je znalecký posudek zpracován.

K § 28

K zachování trvale kvalitního výkonu znalecké činnosti je nezbytné, aby se znalec průběžně vzdělával nejen v oboru, odvětví a specializaci, pro něž je zapsán v registru, ale taktéž z procesních předpisů, které se k výkonu znalecké činnosti váží. Za tímto účelem se znalcům stanoví povinnost soustavného vzdělávání, která spočívá např. v účastech na kurzech a seminářích, publikační činnosti nebo případně i pedagogické činnosti.

K § 29

V návaznosti na předchozí paragraf může ministerstvo nebo krajský soud uložit znalci povinnost účastnit se ověření odborných znalostí. Toto ověření by mělo směřovat právě k ověření následného vzdělávání a především celkovému ověření způsobilosti znalce vykonávat řádně (a v souladu s nejnovějšími vědeckými poznatky) znaleckou činnost v oboru, odvětví a specializaci, pro kterou je zapsán. Pokud tedy vyjdou najevo skutečnosti, které budou důvodně nasvědčovat tomu, že znalec pozbyl odborné způsobilosti, předvolá jej ministerstvo nebo krajský soud k ověření znalostí.

K § 30

Vzhledem k tomu, že znalec, znalecká kancelář a znalecký ústav bude vykonávat znaleckou činnost nejen pro potřeby orgánů veřejné moci, ale taktéž pro jiné fyzické a právnické osoby, navrhuje se po vzoru jiných států Evropské unie stanovit povinnost uzavřít pojistnou smlouvu. Ta by se měla vztahovat na případy, kdy vznikne při výkonu znalecké činnosti zadavateli újma, která bude způsobena nesprávným znaleckým posudkem. Vzhledem k tomu, že znalecké ústavy jsou určeny především pro zpracování zvláště obtížných případů, navrhuje se taktéž stanovit odlišný limit pojistného plnění. Zatímco u znalců postačí limit ve výši 0,5 mil. korun a u znaleckých kanceláří 1 mil. korun, u znaleckých ústavů se navrhuje limit ve výši 2,5 mil. korun.

Doklad o uzavřeném pojištění bude finalizovat celý vstupní proces, neboť až po jeho doložení bude znalec zapsán do registru.

K § 31 a 32

V návaznosti na stávající právní úpravu se obdobně upravuje možnost pozastavit oprávnění vykonávat činnost znalce. O pozastavení rozhoduje u znalců a znaleckých kanceláří krajský soud, u znaleckých ústavů ministerstvo. Pozastavení oprávnění vykonávat znaleckou činnost je rozděleno do dvou skupin. V první skupině se jedná o případy, kdy není dáno správní uvážení a pozastavující orgán rozhodnout musí. Jedná se např. o situaci, kdy je zahájeno trestní stíhání znalce v souvislosti s výkonem znalecké činnosti, bylo zahájeno řízení o omezení svéprávnosti, znalec je nezvěstný nebo nastoupil do výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody. V druhém případě se jedná o situace, kdy správní orgán má možnost výsledek svého rozhodnutí uvážit. Sem patří zahájení trestního stíhání nesouvisejícího s výkonem znalecké činnosti nebo nařízení účastnit se ověření odborných znalostí. Rovněž může být rozhodnuto o pozastavení ze zdravotních důvodů na žádost znalce, nejdéle však na dobu 4 let.

Pozastavením oprávnění však automaticky nezaniká povinnost znalce dopracovat již zadaný znalecký posudek. Vzhledem k tomu, že však mohou být situace, kdy je takový postup nežádoucí, například proto, že bylo u znalce zahájeno trestní stíhání v souvislosti s výkonem znalecké činnosti, rozhodne pozastavující orgán současně s rozhodnutím o pozastavení i o tom, zda mohou být zadané posudky dokončeny.

Znalec má povinnost v případě pozastavení oprávnění vykonávat znaleckou činnost informovat všechny zadavatele, kteří mu zadali zpracování znaleckého posudku. Tato informační povinnost však nezabývá znalce povinností dokončit již rozpracovaný znalecký posudek a případně na základě žádosti orgánu veřejné moci taktéž zpracovaný posudek vysvětlit a doplnit. Je však nutné, aby vždy v rozhodnutí o pozastavení správní orgán uvedl

důvod pozastavení oprávnění vykonávat znaleckou činnost, a vyhodnotil jej ve vztahu k řádnému výkonu znalecké činnosti a možnému ovlivnění zpracování zadaného posudku.

K § 33

Předmětný paragraf upravuje zánik oprávnění vykonávat znaleckou činnost. K zániku oprávnění dochází z taxativně vymezených důvodů, především pokud znalec přestane splňovat podmínky, za kterých mu bylo znalecké oprávnění uděleno, popř. nemůže vykonávat znaleckou činnost dlouhodobě ze zdravotních důvodů. Oprávnění vykonávat znaleckou činnost končí, obdobně jako je tomu u vzniku oprávnění, nabytím právní moci rozhodnutí o ukončení oprávnění vykonávat znaleckou činnost. Po nabytí právní moci rozhodnutí dochází k vyškrtnutí z registru do 15 pracovních dnů. Současně se v takovém případě stanoví znalci povinnost bezodkladně vrátit podklady, které měly sloužit k vypracování znaleckého posudku.

K § 34 a 35

Toto ustanovení upravuje nový způsob vedení seznamu znalců. Dosavadní systém znaleckých seznamů, které se vedly jednak u krajských soudů a jednak centrálně na Ministerstvu spravedlnosti nahrazuje nový elektronický systém „Registru znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů“. Registr je informačním systémem veřejné správy, tudíž jeho fungování spadá pod zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy, ve znění pozdějších předpisů. Registr se člení na dvě části, kdy jsou v první zapsáni znalci a znalecké kanceláře, v druhé pak znalecké ústavy. Registr v sobě obsahuje dva druhy údajů.

Údaje, které se vedou jako veřejné a taktéž údaje, které se vedou jako neveřejné a slouží pro potřeby státního dohledu Ministerstva spravedlnosti a krajských soudů. Znalec má přístup ke všem údajům, které se týkají jeho osoby, nicméně pouze některé má oprávnění editovat.

Jak již bylo uvedeno výše, registr obsahuje údaje veřejné a údaje neveřejné. Údaje vedené v registru jako veřejné jsou určeny především jako informativní pro potřeby orgánů veřejné moci a jiných zadavatelů znaleckých posudků. Údaje vedené jako neveřejné slouží především pro dohledová oprávnění Ministerstva spravedlnosti a krajských soudů.

K § 36

Nedílnou součástí elektronického systému registru je taktéž Evidence znaleckých posudků (dále jen „evidence“). Ta by měla nahradit v současné době již nevyhovující vedení znaleckých deníků v papírové podobě, a taktéž by měla ulehčit kontrolní činnost dohledových orgánů. Údaje vedené v evidenci bude zadávat o své činnosti sám znalec, nejpozději do 5 pracovních dnů od skutečnosti, ke které se povinnost zápisu váže. Tím je zaručeno, že údaje zadané znalcem budou co nejvíce aktuální. V případě, že znalec nebude údaje vyžadované prostřednictvím tohoto ustanovení do aplikace zadávat, vystavuje se nebezpečí sankce.

K § 37 a 38

Režim stanovení odměny je dvojitý. U úkonů znalce, které jsou zadány na základě zákona v případech ustanovení orgánem veřejné moci, se jejich odměna stanoví ve smyslu tohoto ustanovení sazebníkem. Ten je strukturován vyhláškou podle hodinové sazby. V případech, kdy znalec podává znalecký posudek na základě smlouvy, se odměna stanoví dohodou stran.

Odměna se může přiměřeně krátit v případě, že znalec neprovede znalecký posudek řádně, případně pokud jej nezhotoví ve lhůtě, která mu byla stanovena při projednání orgánem veřejné moci.

Mimo již výše zmíněné odměny má znalec taktéž nárok na náhradu nákladů, které účelně vynaložil v souvislosti s přípravou znaleckého posudku. Mezi tyto náhrady však nepatří např. zařízení znalecké kanceláře, běžné provozní a režijní náklady, ale pouze a výlučně náklady, které byly vynaloženy přímo v souvislosti se zpracováním konkrétního znaleckého posudku.

K § 39

Stanovují se pravidla vyúčtování znaleckého posudku, resp. odměn znalce a náhrad účelně vynaložených nákladů. Primárně se stanoví povinnost znalce odevzdat vyúčtování zároveň s podáním posudku. Následně se stanoví povinnost soudu do 2 měsíců určit její výši a po jejich pravomocném přiznání je uhradit do 30 dnů. Tímto mechanismem by mělo dojít k zamezení dlouho neproplacených plateb znalcům, kteří často pracují na časově náročném znaleckém posudku a jsou na financích z této činnosti přímo závislí.

K § 40 až 42

Prostřednictvím těchto ustanovení se stanoví sankce znalcům, znaleckým kancelářím a znaleckým ústavům za přestupky resp. správní delikty právnických osob, které jsou spáchány na základě tohoto zákona. Sankce jsou rozděleny do dvou stupňů podle závažnosti. Vedle těchto sankcí může dojít taktéž k uveřejnění sankce a odebrání znaleckého oprávnění. Odebrání znaleckého oprávnění se může vázat pouze k sankcím vyššího stupně, neboť představují vyšší společenskou nebezpečnost. Naopak zveřejnění sankce v registru jako veřejně přístupný údaj, lze uložit znalci za jakýkoli delikt. Sankce zveřejnění bude „viditelná“ v registru po dobu 3 let od nabytí právní moci rozhodnutí, kterým byla udělena.

K § 43

Správní delikty projednává v prvním stupni u znalců a znaleckých kanceláří krajský soud a u znaleckých ústavů ministerstvo. Tato koncepce byla zvolena na základě historických zkušeností, kdy znalce vždy spravovaly krajské soudy, a velká vědecká pracoviště byla pod správou ministerstev.

K § 44

Státní dohled vykonává ministerstvo a krajské soudy prostřednictvím předsedů, resp. místopředsedů a pověřených zaměstnanců soudu.

K § 45

Zřízení poradních sborů pro jednotlivé obory je fakultativní a záleží na rozhodnutí předsedy krajského soudu resp. ministra spravedlnosti. Jednotlivé členy sborů jmenuje z řad znalců předseda krajského soudu, jedná-li se o poradní sbor předsedy krajského soudu, nebo ministr spravedlnosti, jedná-li se o poradní sbor zřízený při ministerstvu spravedlnosti.

K § 46

Ustanovení míří proti nežádoucí praxi, kdy znalec zažádá o ukončení oprávnění z důvodu možného uložení sankce.

K § 47

Ustanovení § 47 upravuje procesní postup ve správním soudnictví tak, aby nerozhodoval soud, který rozhodoval podle tohoto zákona v prvním stupni (usnesení NSS ze dne 29. 2. 2008, č. j. Nad 4/2008 - 47 nebo usnesení ze dne 20. 8. 2009, č. j. Nao 42/2009 - 21).

K § 48

Prováděcí právní předpisy budou obsahovat především vymezení oborů, odvětví a případně specializací, včetně stanovení odborných předpokladů, odměňování a poskytování náhrady nákladů, způsob, formu a průběh vstupní zkoušky a ověření odborných znalostí, vzor žádosti o udělení znaleckého oprávnění a náležitosti a vzhled znaleckého razítka aj.

K § 49

Všichni stávající znalci a znalecké ústavy budou ke dni nabytí účinnosti této právní úpravy přepsáni do nově vzniklého registru. Řízení o jmenování znalce nebo znaleckého ústavu, které bylo zahájeno před nabytím účinnosti této právní úpravy, bude dokončeno podle dosavadních právních předpisů s tím, že znalec již bude zapsán do nově vzniklého registru.

K § 50 a 52

Dosavadní znalci jsou oprávněni vykonávat znaleckou činnost po dobu sedmi let. V průběhu této doby mohou požádat o zápis do registru podle tohoto zákona, přičemž pokud doloží aktivní výkon znalecké činnosti po dobu 10 let bezprostředně předcházející nabytí účinnosti tohoto zákona, nemají povinnost dokládat dosažení potřebného vzdělání.

Znalecké ústavy, zapsané podle dosavadních předpisů do I. oddílu seznamu znaleckých ústavů, jsou oprávněny vykonávat znaleckou činnost po dobu 2 let od nabytí účinnosti tohoto zákona. V této době mohou požádat o zápis jako znalecká kancelář, nebo jako znalecký ústav, podle tohoto zákona. Hlavní podmínkou pro zápis znalecké kanceláře je existence alespoň jednoho znalce, který bude vykonávat znaleckou činnost výhradně pro znaleckou kancelář.

Znalecké ústavy zapsané do II. oddílu seznamu znaleckých ústavů se považují za znalecké ústavy podle tohoto zákona.

K § 51

Znalecké ústavy zapsané podle dosavadních právních předpisů v I. oddíle seznamu znaleckých ústavů nemohou po nabytí účinnosti vykonávat znaleckou činnost ve zvlášť závažných případech vyžadujících zvláštního vědeckého posouzení. Tato podmínka odpadá splněním požadavků pro zápis znaleckých ústavů podle nové právní úpravy.

K § 53

Na základě přijetí zcela nové právní úpravy dochází ke zrušení dosavadních právních předpisů upravujících znaleckou činnost.

K § 54

V návaznosti na zavedení poplatku za prodloužení oprávnění k výkonu znalecké činnosti a poplatku za přijetí žádosti o udělení oprávnění dochází k novelizaci zákona o správních poplatcích.

K § 55

Nabytí účinnosti nové právní úpravy se stanovuje s ohledem na nutnost přípravy všech zúčastněných subjektů a nutnosti vývoje systému registru.